

Opetus- ja kulttuuriministeriö OKM/5/010/2017

OKM LAUSUNTOPYYNTÖ: LAKI KEVASTA ANNETUN LAIN 3 §:N MUUTTAMISESTA

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt lausuntoa hallituksen esityksen luonnoksesta, jossa Kevasta annetun lain 3 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti. Tämän mukaan Kevan jäsenyhteisönä nykyisin olevilla ammattikorkeakouluosakeyhtiöillä olisi oikeus pysyä Kevan jäsenyhteisöinä riippumatta niiden omistussuhteissa tapahtuvista muutoksista vuoden 2025 loppuun saakka.

Finanssialan Keskusliitto (FK) vastustaa lakimuutosta, koska se

- asettaa työntekijöitä perusteettomasti keskenään eriarvoiseen asemaan näiden eläketurvan tason suhteen, ja
- asettaa yrityksiä perusteettomasti keskenään eriarvoiseen asemaan verrattaessa näiden kustannuksia työntekijöidensä lisäturvan kustantamisessa.

FK katsoo edelleen, että lainsäädäntö tulee valmistella siinä ministeriössä, jossa se valtioneuvoston työnjaon mukaan kuuluu valmistella.

1 Eläketurva työntekijän siirtyessä yksityisen sektorin palvelukseen

Yksityisellä sektorilla työnantajan velvollisuutena on vakuuttaa työntekijöiden lakisääteinen työeläketurva TyEL:n mukaan. Julkisen sektorin eläketurva määräytyy julkisen alan eläkelain (JuEL) mukaan ja eläketurva hoidetaan Kevassa. Kuntasektorin yhtiöittäessä toimiaan on ajan mittaan syntynyt kuntasektorin määräysvallassa olevien yritysten joukko, joka voi kuitenkin valita joko TyEL:n mukaisen vakuuttamisen tai Kevan jäsenyyden.

Tilanteeseen on jouduttu, koska jo karttunut kunnallinen lisäturva poistuu, jos työnantaja luopuu Kevan jäsenyydestä. Tässä tilanteessa joko työntekijät jäävät ilman lisäturvaa tai työnantaja joutuu kustantamaan sen henkivakuutusyhtiöstä otetulla vakuutuksella. Eläkevakuuttamisen pääsääntöä on tämän välttämiseksi muutettu siten, että kuntasektorin määräysvallassa oleva yhtiö voi halutessaan järjestää työntekijöidensä lakisääteisen eläketurvan pysymällä Kevan jäsenenä.

Kevassa ansaittu lisäturva säilyy siis vain kun työntekijän työsuhde jatkuu Kevan jäsenyhteisössä. Lisäturva jää saamatta paitsi työntekijän siirtyessä vapaaehtoisesti yksityisen sektorin työnantajan palvelukseen myös silloin kun työnantajan hallinnollinen asema muuttuu. Ongelma saataisiin ratkaistua, jos lisäturva säilyisi ainakin niissä tapauksissa, joissa työnantajan asema muuttuu. Tämä tarkoittaisi työntekijän vapaakirjaoikeutta hänelle kunnallisen työuran kuluessa karttuneeseen lisäturvaan.

Vapaakirjaoikeutta Kevasta ei ole kuitenkaan haluttu antaa. Tämän sijasta on luotu mainittu järjestelmä, jossa kunnallisessa määräysvallassa oleva yritys voi pysyä Kevan jäsenenä. Menettely on monella tavalla kestämaton ja johtaa erilaisiin vääristymiin. Merkittävin vääristymä on, että työntekijän lakisääteisen eläketurvan sisältö riippuu työnantajan ratkaisusta. Tilanne ei koske vain vanhempia työntekijöitä, koska myös työkyvyttömyysmääritelmä on erilainen TyEL:ssä ja JuEL:ssä.

2 Ehdotettu muutos työntekijöiden kannalta

Kuntien työntekijöillä on historiallisesti ollut yksityistä sektoria paremmat ehdot eläketurvan karttumisessa. Kuntaeläkkeitä on ajan mittaan saatettu lähemmäksi yksityistä sektoria. Tällä hetkellä vanhemmilla työntekijöillä on edelleen parempia eläketasoja. Lisäksi kaikkia julkisen sektorin työntekijöitä koskee hieman yksityistä sektoria auliimpi menettely työkyvyttömyyseläkkeiden myöntämisessä.

Kuntatyöntekijöistä ammattikorkeakoulujen työntekijöillä säilyisi parempi eläketurva työnantajan aseman muuttuessa. Muilla kuntatyöntekijöillä turva ei kuitenkaan vastaavassa tilanteessa säilyisi. On käsittääksemme työntekijöiden yhdenvertaisen kohtelun kannalta arveluttavaa, että työntekijät saatetaan tällä tavalla keskenään eriarvoiseen asemaan.

Lisäksi se, että esitysluonnoksen mukainen poikkeusjärjestely kestäisi määräajan (vuoteen 2025), johtaisi työntekijöiden eriarvoiseen asemaan myös ammattikorkeakoulujen työntekijöiden välillä. Määräajan päättymisen jälkeen eläkkeelle jäävien osalta lisäturva ei olisi turvattu toisin kuin määräajan kuluessa eläkkeelle siirtyvillä olisi.

3 Ehdotettu muutos työnantajien kannalta

Työnantajilla on aina mahdollisuus järjestää työntekijöilleen lakisääteistä turvaa parempi eläketurva. Tämä tapahtuu esimerkiksi ottamalla lisäeläkevakuutus henkivakuutusyhtiöstä. Tilanne on kuitenkin toinen työnantajilla, joilla on valintamahdollisuuden kautta oikeus pysyä Kevan jäsenenä. Nämä työnantajat saavat mahdollisuuden tarjota jo karttunut lisäturva työntekijöilleen ilman lisäeläkevakuutuksen ottamista.

Työnantajan kannalta tämä on arvokas etu. Kevan maksutekniikassa valintaoikeuden piirissä olevien työnantajien eläkemaksu on säädetty samaksi kuin TyEL:n keskimääräinen maksutaso.

Työnantajat joutuvat tämän järjestelyn seurauksena keskenään eriarvoiseen asemaan. On vaikea löytää hyväksyttävää perustelua sille, että jotkin työnantajat saavat lisäeläketurvan ilmaiseksi. Käytännössä tämän turvan kustantavat muut Kevan jäsenet. Voitaneen jopa ajatella, että kyseessä saattaa olla kielletty valtiontuki.

Perustelujen avainkohta löytyy kohdasta "Ammattikorkeakoulut ja eläkejärjestelmä":

"Näin ollen omistuksen kuntaenemmistöä luopuminen ja siitä seuraava ammattikorkeakoulun Keva-jäsennyhteisökelpoisuuden poistuminen tarkoittaisi, että näiden ammattikorkeakoulujen olisi erikseen hankittava lisäeläkkeen tasoa vastaava eläketurva osalle pitkäaikaista henkilöstöään. Kullekin Kevakelpoisuuden menettävälle korkeakoululle aiheutuisi tästä suuruusluokaltaan 1–7 miljoonan euron kustannukset. Näitä kustannuksia ei synny korkeakouluille, mikäli ne voivat jatkaa Kevan asiakkaina julkisten alojen eläkevakuutuksen piirissä."

Katsomme, että tässä tulee hyvin suorasanaisesti todettua lakiehdotuksen lähtökohtana oleva tiettyjen työnantajien epäasianmukainen tukeminen.

4 Ehdotuksen vaihtoehtojen arviointia

Lakiehdotuksen perusteluissa todetaan vaihtoehtoista:

"Vaihtoehtoja tämän esityksen hyväksymiselle ovat ainakin seuraavat: 1) Ei lain muutosta ja 2) lainmuutos, jolla vuodesta 1993 työsuhteessa ammattikorkeakouluun olevat henkilöt jätettäisiin julkisten alojen eläkevakuutuksen piiriin samalla, kun jäsenyhteisökelpoisuuden menettävien

ammattikorkeakoulujen henkilöstö siirtyisivät muilta osin yksityisen eläkevakuutuksen piiriin.”

Katsomme, että ehdotusten rajaaminen näin on puutteellista. Edellä on jo todettu, että ongelmien perussy on puuttuva vapaakirjaoikeus Kevassa.

Kiinnitämme kuitenkin huomiota siihen, että esityksen lähtökohtaiseen ratkaisumalliin verrattuna hieman vähemmän ongelmallista olisi edetä edellä kuvatun vaihtoehdoisen mallin 2 pohjalta rajaten henkilöpiiri niihin, joiden kuntatyöskentely on alkanut ennen 1993. Tämä olisi teknisestikin yksinkertaisemmin toteutettavissa. Silloinkin tosin tulisi edellyttää, että lisäturvasta tulee aiheutua työnantajalle asianmukaiset kustannukset.

Vastaavan tyyppinen henkilöpiirijako, tosin syntymäajan mukainen, on toteutettu yliopistojen työntekijöiden osalta. Yliopistolain mukaan ennen vuotta 1980 syntyneet yliopistojen työntekijät kuuluvat VaEL:n piiriin ja 1.1.1980 ja sen jälkeen syntyneet TyEL:n piiriin.

5 Lakimuutoksen valmistelusta

Kyseessä on opetus- ja kulttuuriministeriön valmisteleva luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle. FK pitää tätä outona ratkaisuna ja katsoo, että lainsäädäntö tulee valmistella siinä ministeriössä, jossa se valtioneuvoston työnjaon mukaan kuuluu valmistella. Tässä tapauksessa valmistelu kuuluisi FK:n käsityksen mukaan valtionvarainministeriölle

Eläketurvaa tulee kehittää ensisijaisesti sosiaali- ja eläkepoliittisista lähtökohdista. Lakiluonnoksen perustelujen ensimmäinen sivu (”Korkeakoulujen rakenteellisesta uudistamisesta”) ei sisällä mitään eläke- tai sosiaalipoliittisia perusteluita. FK katsoo tämän kertovan eläkepolitiikan joutuvan tässä valmistelussa alisteiseksi sille vieraille tarkoituserille.

Luonnoksen mukainen, vain varsin pientä henkilökuntaa koskeva irrallinen lakimuutos on myös omiaan monimutkaistamaan eläkejärjestelmää. Lisäksi sote-uudistuksenkin takia valmistellaan parhaillaan määräaikaista eläkesäännöstöä, joka myös liittyy rajanvetoon Kevan ja TyEL:n välillä.

Perusteluiden sivulla 7 todetaan: ”Lisäksi lisäeläketurvan järjestämisestä henkiyhtiöstä aiheutuvalta hallinnolliselta taakalta koko eläkkeiden maksuajan välttyttäisiin.” Pidämme toteamusta epäasiallisena. Se näkee hallinnollista taakkaa syntyvän vain yksityisellä sektorilla tehdystä työstä.

FINANSSIALAN KESKUSLIITTO

Esko Kivisaari